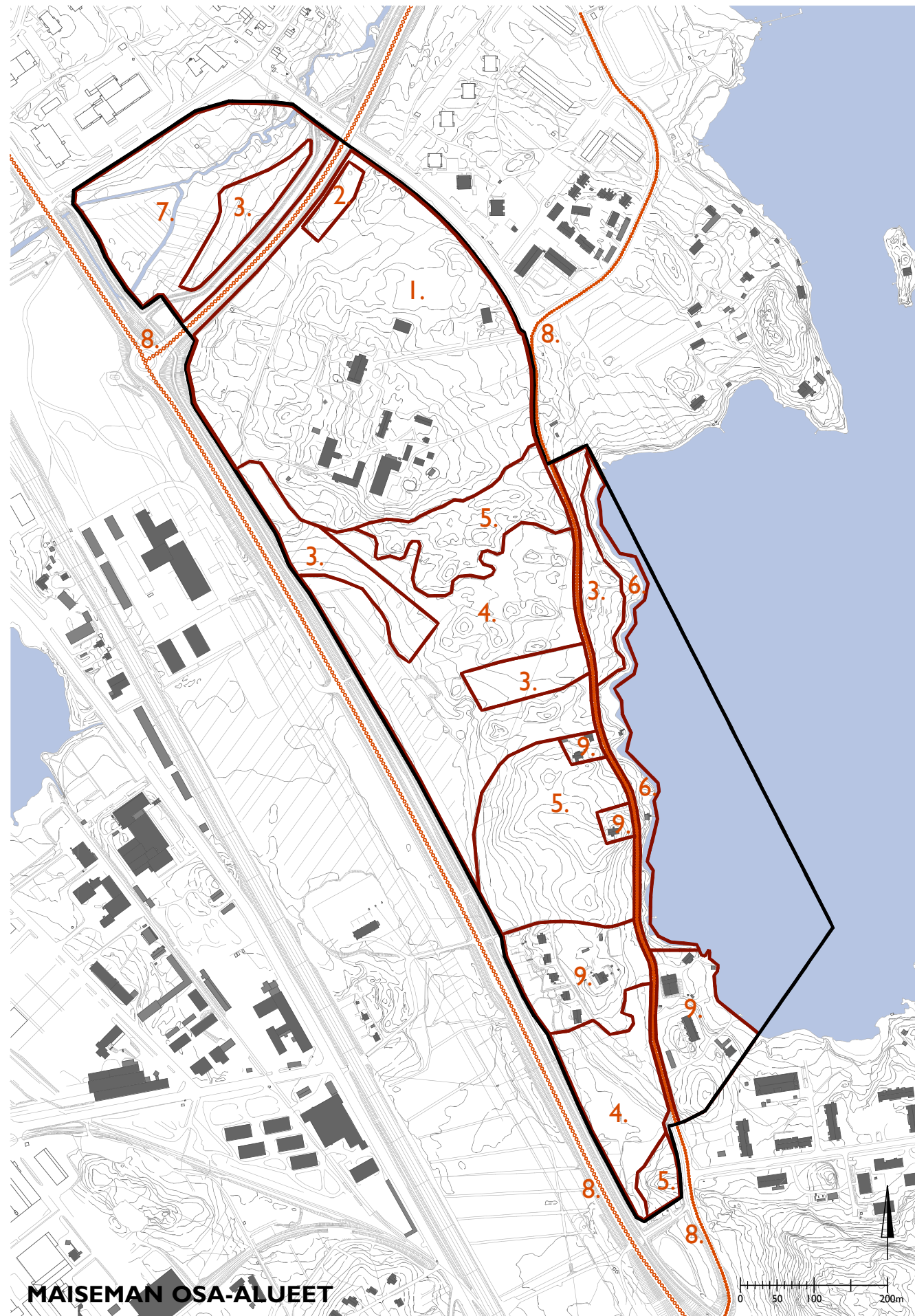

MAISEMAN OSA-ALUEET

MA-ARKKITEHDIT

MAISEMAN NYKYTILANNE

Maiseman nykytilannetta on tarkasteltu osa-alueittain. Kartta osa-alueista on viereisellä sivulla.

1. Kartanomiljö

Kartanomiljö rakennuksineen ja puistoineen on Katisten maiseman kohokohta. Puutarha- ja puistosommitelma kivimuureineen sekä vanhoine puineen on arvokas. Kokonaisuutta ei ole rikottu uusilla rakennuksilla tai paikkaan sopimattomilla puutarha-aiheilla. Puistoaluetta on tarvittavilta osin kunnostettu. Kartano tarjoaa kokous- ja juhlapalveluja, joten liiketoiminnankin kannalta ympäristön säilyttäminen edustavana on tärkeää.

Kartanoon liittyneen kauppapuutarhan jäänteitä on maastossa edelleen havaittavissa. Esimerkiksi kasvihuoneille johtaneesta siperianhernepensaskujanteesta on maastossa edelleen jäänteenä suuria pensaita, vaikka itse tie on kasvanut täysin umpeen. Henkilökunnan parkkipaikan vieressä kasvillisuus on erittäin rehevää, ja seassa saattaa olla myös puutarhakasveja. Parkkipaikka on perustettu entisen avomaaviljelyn paikalle. Kartanon takana sijaitsee edelleen suuri herukkatarha.

Viereinen sivu: Osa-aluejakokartta. Kartan alueet: 1. Kartanomiljö, 2. Rautakautinen kalmisto, 3. Pellot ja niityt, 4. Entisille pelloille istutetut metsät, 5. Selänнемetsät, 6. Rannat, 7. Kutanlanjoen varsi, 8. Tiet, 9. Rakennettu ympäristö.

Yllä: rautakautinen kalmisto maastoutuu ympäröivään kasvillisuuteen Syrjäntaantien varressa. Komea tammi osoittaa hautaröykkiön paikan.

Alla: viistoilmakuva Katisista. Katisten metsiä ja peltoja reunustavat idässä ja pohjoisessa rakennetut alueet. Lähde: Hämeenlinnan kaupunki, Mittaustoimisto.

Kartanon puistoa ympäröivät selänнемetsät ovat viime vuosina kärsineet pahoja myrskytuhoja. Niiden puusto on ollut niin iäkäästä ja korkeaa, että se on ollut myrskytuulien tuhoille altis. Tuhoja kärsineet metsäalueet kartanon pohjois- ja lounaispuolella on päätehakattu, ja metsä on uudistettu jalopuuvaltaisena. Vielä toistaiseksi taimikko on matalaa, ja kartanoalue onkin näin menettänyt luontaisen suojavyöhykkeensä selänteen reunassa.

2. Rautakautinen kalmisto

Rautakautinen kalmisto Syrjäntaantien varressa on nykyisin puustoinen. Vielä 1950-luvun ilmakuvassa kalmisto on peltoaukean keskellä. Nyt hautaröykkiöitä on vaikea erottaa kasvillisuuden seasta. Lisäksi ne jäävät Valtatie 10:n korkean penkereen katveeseen. Häiritsevää kasvillisuutta kalmistojen liepeiltä tulisi poistaa ennen kuin kiviröykkiöt hautautuvat kokonaan näkymättömiin. Arvokas puusto, kuten suuret tammet, tulee säästää. Vanhat puut ovat kasvaneet röykkiöillä jo näiden ollessa saarekkeita avoimen pellon keskellä.

Yllä vasemmalla: kartanon puistoa.

Yllä oikealla: kartanopuistoa reunustavat useat vanhat kivimuurit.

Vasemmalla: kartanon puistoa reunustanut selännemetsä kärsi myrskytuhoista muutamia vuosia sitten, minkä seurauksena osia metsästä on uudistettu.

Alla vasemmalla: kartanon kauppapuutarha toimi 1960-luvulle asti, minkä jälkeen sen alue on jäänyt joutomaaksi. Puutarhan historiasta kertovat kuitenkin vanhat puutarhakasvit, joita alueella on säilynyt. Taustalla näkyvät tuijat ovat esimerkki säilyneistä kasveista.

Alla oikealla: puutarhan kasvihuoneille johtaneesta siperianhernepensaskujanteesta on vielä jäänteitä nähtävissä.

3. Pellot ja niityt

Pellot ovat vähentyneet Katisissa merkittävästi 1960-luvun ja 80-luvun välillä. Esimerkiksi 1950-luvun ilmakuvassa näkyvistä suurista peltoaukeista on jäljellä enää rippeet. Suurin osa pelloista on istutettu talousmetsäksi tai muunnettu asuinalueeksi. Asumista on rakennettu lähinnä kartanon koillispuolisille pelloille, joilla nyt kohoavat kerrostalot. Myös Kutalanjoen pohjoispuolella on kaupunkirakenne levittäytynyt etelään lähemmäksi joen vartta.

Pieniä pelto- ja niittyalueita on säilynyt kartanon ympärillä. Suurin peltoaukea sijoittuu kartanon itäpuolelle järven rantaan. Kutalanjoen kaakkoispuolella valtatie varressa on säilynyt pieni kaistale peltoa, samoin valtatie varressa kartanon lounaispuolella on kaksi pelto-aiikkua. Lisäksi kartanon eteläpuolisessa laaksossa on edelleen viljelyssä suora-kaiteen muotoinen peltokaistale. Tätä vastapäätä Katistentien itäpuolella on rannassa vanha niitty. Niityn saarekkeet ovat erittäin tiheitä, ja kaipaivat harvennusta. Lisäksi niityn ja Katistentien väliseen ojaan on kasvanut tiheästi tervaleppää, joka näkymien säilyttämiseksi tulisi poistaa. Käyttämättömänä niitty kasvaa umpeen, joten niittyä tulisi raivata säännöllisesti jotta se säilyy avoimena.

Vielä avoimen niityn pohjoispuolella on nähtävissä miten niityn umpeenkasvu alkaa. Siellä niityn ovat vallanneet pensaat, eikä alueen luonne tule enää kauaa olemaan avoin.

Ylimpänä: umpeenkasvavaa niittyä.

Yllä: tienvarren ojaan kasvaneet harmaalepät estävät näkymät tieltä niitylle ja edelleen järvelle.

Alla: säilynyttä peltomaisemaa kartanon lounaispuolella.

Yllä: Kosteikkoa on ojitettu voimakkaasti jotta se on saatu viljelyskäyttöön. Tämä oja kartanon lounaispuolisen peltoaukean lounaislaidalla näkyy jo vuoden 1956 ilmakuvassa. Tällöin avoin peltoalue on nyt koivikkoa.

Vasemmalla: Pellon sarkaoja erottuu edelleen kuusikon keskellä.

Alla vasemmalla: Suojellut pihdat Katistentien varressa.

Alla oikealla: Leimuntien oikealla puolella kasvaa suojeltu lehtikuusimetsä. Selänteen metsä on muilta osin uudistettu joitakin vuosia sitten.

4. Entisille pelloille istutetut metsät

Kartanon eteläpuolisella alueella on peltoala muunnettu talousmetsäksi. Istutusten valtalajina on käytetty kuusta. Puusto on tasaikäistä ja tiheää. Nyt jo kookkaan metsän sisällä on edelleen nähtävissä useita merkkejä maan aiemmasta käytöstä peltona. Esimerkiksi peltoaukeiden keskellä olleet saarekkeet ovat edelleen saarekkeita metsän keskellä. Kuusikon keskellä ne erottuvat selkeästi valoisi-na laikkuina lehtipuuvaltaisuutensa vuoksi. Saarekkeiden puulajeja ovat esim. tuomi, pihlaja ja koivu. Toinen merkki maankäytön historiasta ovat peltojen sarkaojat, jotka erottuvat metsänpohjasta. Metsässä voi myös nähdä kivikasoja, joihin pelloilta raivatut kivet on kasattu. Yksi suuri kivikasa sijoittuu entisen vedenottamon lounaispuolelle.

Vanhojen karttojen mukaan 1800-luvulla viljelyyn otettu kosteikkoalue on nyt koivikkoa. Runsaasta ojituksesta huolimatta alue on edelleen hyvin kosteaa.

Valoisa saareke kuusikon keskellä.

5. Selänнемetsät

Eteläinen selänne on vanhojen karttojen mukaan ollut aina metsäinen. Joitakin vuosia sitten metsä on päätehakattu ja uudistettu. Taimikko on vielä matalaa, eikä muodosta metsäistä vaikutelmaa. Selänteen lounaisreunan korkea lehtikuusimetsä on luonnonsuojelualuetta. Kookkaiden lehtikuusien lisäksi sen arvon muodostaa monipuolinen lehtokasvillisuus, lajeinaan esimerkiksi tammi, kehtokuu-sama ja ukkomansikka.

Lehtikuusimetsän kaakkoispuolella sijaitsee toinenkin luonnonsuojelualue, Leimun huvilaa ympäröivä puisto- ja maisemametsikkö. Puiston reunalla Katistentien ja Leimuntien risteyksessä kasvaa lisäksi ryhmä korkeita pihtoja, jotka on luokiteltu luonnon muistomerkeiksi.

Entisen vedenottamon alueella kasvaa harvinainen liuska-lehtinen harmaaleppä. Puu ei ole maisemallisesti merkittävä, mutta erikoisuutensa vuoksi se tuo alueelle lisäarvoa.

Koivun leveä latvus ja tiheä oksisto osoittavat sen kasvaneen alun perin avoimella paikalla.

Yllä: Katistentien pintaa on aikojen kuluessa nostettu niin, että rantaan johtavan polun portti on hautautunut maahan.

Vasemmalla: Pumppaamo on rakennettu aivan Katistentien varteen ja se luo hienon päätteen näkymälle pohjoisesta tultaessa.

Viereisellä sivulla: Havupuustoinen kumpare Katumajärven rannassa on suosittu oleskelupaikka

Alla: Panoraamakuva Katistentieltä etelään. Vanha tie mutkittelee mielenkiintoisessa perinnemaisemassa. Rantapuiden ollessa lehdettämiä voi tieltä nähdä pitkälle järven selälle, mutta lehtien kasvettua näkymät katoavat. Tien oikealla puolella kuusimetsän edessä erottuu lehtipuuvaltainen alue, joka on ollut peltosaareke viljelyalojen vielä ollessa laajempia. Pellon takana siintää hieno korkea haaparyhmä.

6. Rannat

Katumajärven ranta on Katisten kohdalla pääpiirteiltään jyrkkäpenkereinen. Rannat kasvavat tyypillistä rantametsää, jonka lajeja ovat esimerkiksi lepät ja pajut. Suurelta osin rantakasvusto on niin tiheää, että näkymät järvelle katkeavat ainakin kesäiseen aikaan. Rantapuustoa tulisikin harventaa ja avata harkittuja näkymiä järvelle.

7. Kutalanjoen varsi

Kutalanjoen rannat ovat pensoittuneet itsestään viimeisten muutaman vuosikymmenen aikana. Pensaikkoisen ranta muodostaa tärkeän elinympäristön monille kasvi- ja eläinlajeille, joten sitä tulisi vaalia. Syrjäntaantien sekä samansuuntaisen kevyen liikenteen väylän varteen on kasvamassa pensaikkoa ja vesakkoa, jotka häiritsevät näkymiä Kutalanjoelle. Tien varsi tulisi raivata avoimeksi, jotta jokilaakson maisematilan luonne säilyisi.

8. Tiet

Katumajärven rannassa kulkee Katistentie nykyisellä paikallaan jo 1700-luvun kartoissa. Todennäköisesti tie on tätäkin vanhempi. Kauniisti mutkitteleva soratie ympäristöineen on hieno säilynyt kulttuurimaisemaelementti. Tien säilymisen edellytyksenä on ollut Valtatie 10:n rakentaminen, sillä se on jättänyt Katistentien hiljaiseksi paikallistieksi. Tie kulkee paikoitellen aivan järven rannassa tarjoten hienoja näkymiä järvelle. Tien varteen on keskittynyt mielenkiintoisia jäänteitä kulttuurimaisemasta, kuten peltoja, niittyjä sekä vanhoja rakennuksia.

Valtatie 10, Hämeenlinnan eteläinen ohitustie, rakennettiin 1970-luvulla. Siihen saakka valtatie oli kulkenut Hämeenlinnan keskustan kautta. Nelikaistaisena tie jakaa alueen vahvasti, sillä tien ylittäminen on vaivalloista, ja uusien

suunnitelmien mukaan se tulee edelleen vaikeutumaan. Lisäksi tien ja radan väliin jäävä alue on epämääräistä teollisuusaluetta. Vilkasliikenteinen tie aiheuttaa häiritsevää melua, ja Katisten asukkaat ovatkin jo ryhtyneet toimiin melun torjumiseksi.

9. Rakennettu ympäristö

Katisten alueen rakennuskanta kartanon itäpuolisia kerrostaloja lukuun ottamatta on vanhaa. 1900-luvun alusta alkaen alueelle rakennettiin huviloita, jotka ovat sijoittuneet harvakeltaan järven rantaan. Sotien jälkeen jälleenrakennuskaudella alkoi Hämeenlinna laajentua Katumajärven ympäristöön. Lehtikuusenkujan rapatut rakennukset ympäröivine pensasaitoineen edustavan tätä aikaa, ja muodostavat hienon 1950-luvun miljöö.

Yllä: näkymä rannasta Katistentien varresta Katuman kaupunginosan suuntaan.

Viereisellä sivulla: näkymä järven selän yli Kappolanvuorelle avautuu paikoitellen hienosti suoraan Katistentieltä.

Alla: Lehtikuusenkujan ilme on yhtenäinen.

MAISEMAN ARVOT JA NIIDEN VAALIMINEN

Katisten maiseman arvot muodostuvat sen kulttuurihistoriasta sekä luonnosta. Alueen pitkä historia vanhoine kyläontteineen sekä kartanoineen on synnyttänyt kerroksellista kulttuurimaisemaa. Luonnon monimuotoisuutta on edistänyt luonnontilaisten sekä maataloudessa hyödynnettyjen alueiden vaihtelu sekä maaston monipuolisuus.

Uuden rakentamisen myötä tulee merkittäväksi haasteeksi olevien maisema-arvojen säilyttäminen. Seuraavassa maiseman osa-alueet on käyty läpi saman jaon mukaan kuin ”Maiseman nykytilanne” -kappaleessa.

1. Kartanomiljö

Kartano puistoineen on Katisten kohokohta. Hierarkiassa kartano on syytä säilyttää omana kokonaisuutenaan, jolloin sitä ympäröivä selännemetsä toimii tärkeänä suojavyöhykkeenä sekä olevan että tulevan asuinalueen suuntaan. Kartanopuisto tulee hoitaa erillisen suunnitelman mukaan.

2. Rautakautinen kalmisto

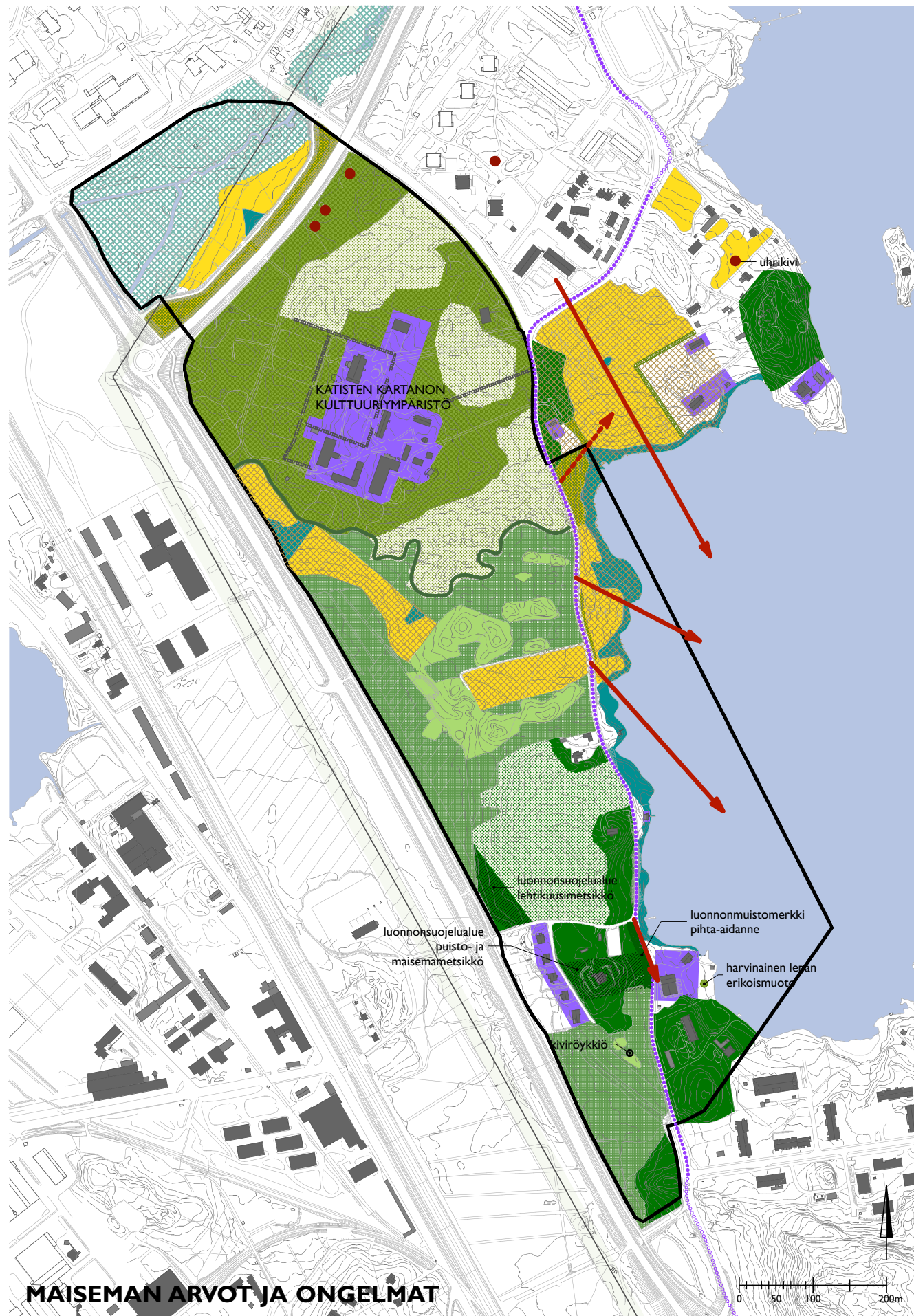
Pienipiirteinen kalmisto on vaarassa hautautua maastoon rehevöityvän kasvillisuuden sekaan ja korkean tienpenkan katveeseen. Alue tulee hoitaa puoliavoimena hakamaisena kulttuurimaisemana Museoviraston ohjeiden mukaan.

3. Pellot ja niityt

Jäljellä olevat Harvialantien ja Katistentien väliset pellot ja Katistentien ja rannan väliset niityt ovat perinnemaisemaa, joka tulee asuinalueen rakentamisen yhteydessä jäämään osaksi uutta aluetta. Nämä arvokkaat avoimet alueet tulisi käyttää hyväksi viheralueita muodostettaessa siten, että niiden luonne säilyy. Säilynyt perinnemaisema tuo uudelle asuinalueelle kulttuurihistoriallisen ulottuvuuden. Peltojen viljelyn jatkamista ns. maisemapeltoina tulisi harkita.

Lahdenpoukaman jo umpeenkasvaneelle niitylle Katistentien ja järven välillä on esitetty paikka kartanon saunalle. Nykyisellään alue on takapihamainen joutomaa, joten saunan rakentaminen tulee parantamaan tilannetta. Paikka on saunalle erinomainen. Asuinalueen yhteissaunalle on osoitettu paikka niityllä kartanon saunan eteläpuolella. Sauna tulisi sijoittaa rantaan suojaisaan saarekkeeseen siten, että avoin niitty sen ympärillä voi säilyä avoimena viheralueena häiritsemättä saunan käyttöä. Pienipiirteisen niityn luonteen säilymisen kannalta olisi tärkeää, että sauna sijoittuisi kokonaisuudessaan rantasaarekkeen sisälle, ja jättäisi niityn pienet saarekkeet vapaiksi.

MA-ARKKITEHDIT

MERKINNÄT

- aluerajaus
- tärkeä näkymäsuunta
- umpeenkasvanut näkymäsuunta
- vanha tie
- vanha tie, kadonnut osuus
- muinaismuisto
- luonnonsuojelualue
- arvokas avoin viljelymaisema
- arvokas selännemetsä
- entiselle pellolle/niitylle istutettu metsä
- arvokas saareke, reunavyöhyke tms.
- arvokas pienvesistö; purouoma ja sitä reunustava kasvillisuus
- arvokas yksittäispuu
- arvokas kuusialta / aidanne
- arvokas vanha kivimuuri
- maisemallisesti arvokas rakennettu ympäristö
- arvokas vanha puutarha tai puisto
- arvokas perinnumaisema
- avohakkuu / myrskytuhoalue
- metsän sisään jäänyt entinen peltosaareke
- umpeenkasvava alue
- tärkeä selänteen luonnollinen reuna

4. Entisille pelloille istutetut metsät

Vaikka peltoala on viimeisten muutaman kymmenen vuoden aikana kadonnut lähes kokonaan, on maastossa useita merkkejä viljelykulttuurista. Talousmetsän sisään jääneet lehtipuustoiset saarekkeet sekä pelloilta raivatut kivikasat ovat tästä hyviä esimerkkejä. Ne muodostavat mielenkiintoista vaihtelua tulevalle asuntopuustolle ja sen pihapuustolle. Saarekkeissa voi olla jonkin verran sellaista puustoa, jota voi jättää pihapuustoksi. Tosin osa saarekkeiden puista, etenkin suuret koivut ovat vanhoja ja arveluttavan huonokuntoisia.

Talousmetsäksi istutettu kuusikko on kasvanut tiheässä, ja metsän sisällä olevien kuusien kruunu muodostuu lähinnä latvuksesta. Metsän reunojen puustoa lukuun ottamatta ne eivät sovellu pihapuustoksi, joten istutuskuusikko tulee rakentamisen yhteydessä pääosin häviämään.

Harvialantien varressa oleva luonnollinen kosteikko olisi luonteva paikka tulevan asuinalueen hulevesien käsittelyyn. Alueella nyt kasvava koivikko tulee kosteikon kehittämisen myötä osittain katoamaan.

5. Selännemetsät

Perinnumaisemassa laaksoalueet ovat luonteeltaan avoimia ja selännealueet metsäisiä. Tämä jako hämärtyy, kun laaksoalueiden peltoja ja niittyjä metsitetään. Katisten selännealueet ovat aina olleet metsäisiä, sillä kalliainen metsämaa ei ole ollut viljelyyn sopivaa. Selänteiden luonne olisi siis jatkossakin tärkeää säilyttää puustoisena.

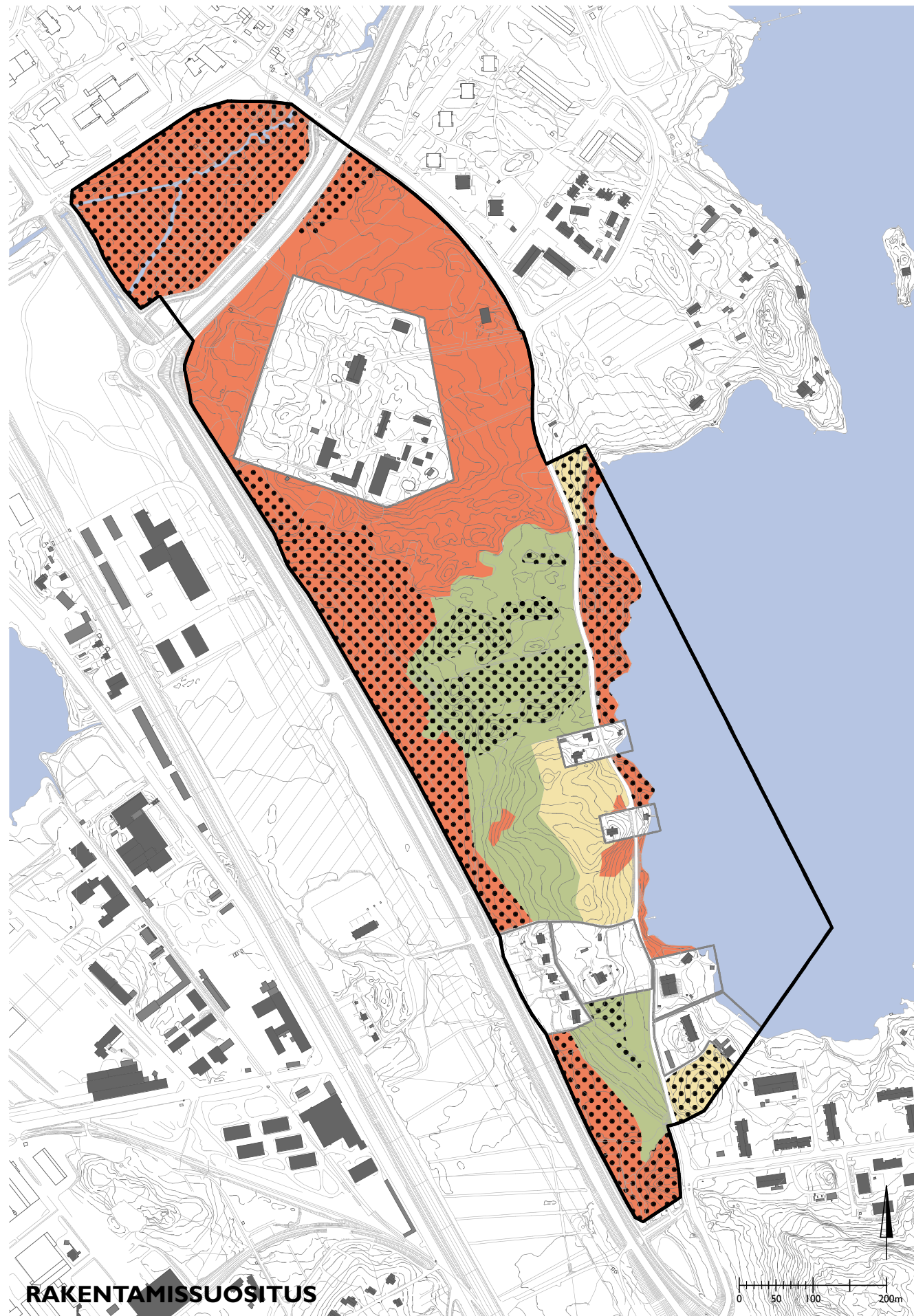
Selänteen reuna toimii maisemassa luonnollisena rajana avointen ja puustoitien tilojen välillä. Tätä luonnollista rajaa tulisi käyttää hyväksi myös uutta asuinalueen suunnittelussa. Erityisesti kartanon eteläpuolella matalien kumpareiden muodostama selänteiden ketju rajaa luontevasti kartanomiljöötä suojaavan vyöhykkeen. Kun tuleva rakentaminen jää näiden kumpareiden harjan katveeseen, se ei häiritse kartanoalueen näkymiä ja toimintoja.

Suojeltu lehtikuusimetsä on arvokas osa selännemetsää, ja se rikastuttaa uuden asuinalueen viheraluejärjestelmää.

6. Rannat

Katumajärven rantapuusto on arvokasta ja monipuolista, mutta se on tuuheitunut niin, että näkymät Katistentieltä rantaan ovat kasvamassa umpeen. Koko rantavyöhykettä tulisi hoitaa säännöllisin raivauksin. Näkymiä voisi avata järvelle, erityisesti Mantereenvuoren ja Kappolanvuoren suuntaan. Rantavyöhyke on hieno osa tulevaa viheraluekokonaisuutta.

Katumajärvi on kärsinyt rehevöitymisestä jonkin verran, ja on tärkeää, ettei uusi asuinalue kuormita sitä enempää. Vedenjakajan itäpuolisia hulevesiä on vaikea johtaa Harvia-

MA-ARKKITEHDIT

lantien varteen mahdollisesti perustettavaan kosteikkoon, joten niiden puhdistus tai viemärointi tulisi hoitaa erikseen. Vesiä ei missään nimessä tule johtaa puhdistamattomina Katumajärveen.

7. Kutalanjoen varsi

Uuden asuinalueen rakentaminen ei tule vaikuttamaan Kutalanjoen varteen, sillä sinne ei suunnitella rakentamista.

8. Tiet

Vanha Katistentie on elämyksellinen raitti perinnemaiseman halki, ja se voi säilyä sellaisena, vaikka alueelle rakennetaan. Asukkaat pitävät tien käyttöastetta jo nyt liian vilkkaana, joten ajoneuvoliikennettä tiellä tullaan todennäköisesti rajoittamaan. Jos tien käyttö muuttuu, esimerkiksi se varataan vain kevyen liikenteen käyttöön, tulisi tien luonne vanhana maantienä edelleen säilyttää, ja maantielle vieraiden elementtien lisäystä tulisi välttää.

9. Rakennettu ympäristö

Alueen rakennukset ovat peräisin eri aikakausilta ja ne luovat alueelle historiallista kerroksellisuutta. Uusi asuinalue tuo rakennuskantaan oman 2000-luvun lisänsä. Tulevan rakentamisen tulisi sijoittua niin, että oleville rakennuksille jää suojavyöhykkeeksi riittävästi niille omaleimaista ympäristöä.

MERKINNÄT

- maiseman kannalta rakentamiseen hyvin soveltuva alue
- maiseman kannalta rakentamiseen mahdollisesti soveltuva alue
- maiseman kannalta rakentamiseen huonosti soveltuva alue
- viheralueeksi hyvin soveltuva alue
- rakennettu alue, ei luokiteltu
- aluerajaus

RAKENTAMISSUOSITUS

Suunnittelualueelle on edeltävien selvitysten perusteella tehty rakentamissuositus. Alue on jaoteltu kolmenlaisiin luokkiin, jotka kuvaavat alueiden soveltumista rakentamiseen. Kartta alueluokituksesta on viereisellä sivulla.

Vihreät alueet sopivat maastonmuotojen sekä vesiolosuhteiden kannalta rakentamiseen hyvin. Maisemallisesti ne eivät ole liian herkkiä rakentamiseen. Vihreitä alueita ovat eteläisen selänteen länsi- ja etelärinteet sekä eteläisen ja pohjoisen selänteen väliin jäävä alava alue. Myös näillä alueilla on maaston erityispiirteet syytä huomioida rakentamisessa, esimerkiksi alavan alueen vanhoja peltosaarekkeitä voisi säilyttää rakennetun ympäristön lomassa.

Keltaiset alueet ovat maisemallisesti herkkiä, ja rakentaminen saattaisi hävittää maisemalliset arvot. Harkittu, paikalleen tarkoin suunniteltu rakentaminen alueille saattaisi kuitenkin sopia. Tällainen alue on esimerkiksi Katistentiehen rajautuva eteläisen selänteen itäinen rinne, sekä selänteen lakialue, joka on myös vedenjakaja-alueita. Historiallinen Katistentie saattaisi häiriintyä sen varrelle rinteeseen syntyvästä rakentamisesta.

Punaiset alueet eivät sovellu rakentamiseen. Ne ovat maisemallisesti arvokkaita tai rakentamiseen maastonmuodoiltaan liian jyrkkiä tai vesiolosuhteiltaan liian kosteita. Esimerkiksi kaikki rannat sekä rantaniitty Katistentien varressa ovat niin herkkiä ja pienipiirteisiä, että ne eivät kestä rakentamista. Rantaan rakentaminen muuttaisi lisäksi näkymät Katumajärveltä Katisten suuntaan. Maisemallisesti tärkeä rakentamisen ulkopuolelle jätettävä alue on myös kartanoa ympäröivä selännemetsä. Se toimii kartanon luonnollisena suojavyöhykkeenä. Punaisille alueille voi kuitenkin rakentaa pieniä rakennelmia, jotka eivät häiritse alueen arvoja.

Viheralueiksi soveltuvat parhaiten alueet, joilla on jo vahva ominaispiirteensä, ja joiden maasto sekä luonto ovat mielenkiintoisia. Tällaisia alueita ovat esimerkiksi Kutalanjoen varsi, Katumajärven rannat sekä kulttuurimaiseman historiasta kertovat pellot ja niityt. Esimerkiksi hiljattain hakattu selännemetsä ei ole paras mahdollinen lähtökohta viheralueelle, sillä kestää vuosia ennen kuin alue saavuttaa jälleen metsäisen luonteen.

VIHERALUEIDEN YLEISSUUNNITELMA

MA-ARKKITEHDIT

VIHERALUEIDEN YLEISSUUNNITELMA

Katisten viheralueet toimivat lähinnä alueen asukkaiden lähivirkistysalueina, mutta myös osana koko Hämeenlinnan laajempaa virkistysalueverkostoa. Katisten alueen vaihtelevuus ja monipuolisuus mahdollistavat alueellisesti mielenkiintoisen viheraluejärjestelmän luomisen. Alueen moninaisuuden säilyttämiseksi ja korostamiseksi on viheralueiden yleissuunnitelman lähtökohtana erilaisten alueiden ominaisluonteiden säilyttäminen ja voimistaminen.

Avoimet pellot ja niityt esitetään viheraluesuunnitelmassa säilytettäväksi luonteeltaan avoimina alueina. Harvialantien ja Viipurintien rajautuvat pellot voisi säilyttää viljeltyinä, jolloin ne toimisivat maisemapeltoina. Viljelykasveina voisi käyttää joko tyyppillisiä hyötykasveja, tai enemmän paikallisesti alueen asukkaita hyödyttäviä kasveja, kuten hennettä, auringonkukkaa tai pellavaa. Mikäli viljelyn jatkaminen pelloilla ei ole mahdollista, voi ne muuntaa niityiksi tai luonnonnurmeksi. Asukkaille voi antaa mahdollisuuden osallistua sadonkorjuuseen tai esim. niittotalkoisiin.

Asuinalueen ja Katumajärven väliin jäävät avoimet alueet tulevat olemaan Kartanonrannan keskeinen lähipuisto. Puistoon sijoitetaan toimintoja, kuten leikkipaikka sekä pelikenttä. Asuntoalueen yhteissauna sijoittuu sopivasti puiston reunalle. Avoimet alueet ovat pääosin luonnonnurmea, reuna-alueet mahdollisesti myös niittyä. Aukeita reunustamaan istutetaan lehtipuustoa sekä pensaita. Saunan eteläpuolisen niittyalueen saarekkeiden puustoa siistitään, jolloin saarekkeet muodostuvat puiston kohokohdiksi.

Entiset peltosaarekkeet jäävät rakentamisen lomaan, ja soveltuvilta osin niitä voidaan käyttää osana pihoja ja viheralueita. Joitakin osia saarekkeiden kasvillisuudesta voidaan säilyttää, kuten kenttäkerroksen ruohovartisia kasveja, sekä puita jotka eivät ole liian iäkkäitä. Mielenkiintoisen kasvillisuuden lisäksi saarekkeissa on esimerkiksi kivenlohkareita, jotka elävöittävät rakennettua pihapiiriä. Saarekkeet tulisi käsitellä jatkossakin saarekemaisina, eikä niitä tulisi integroida muuhun piha-alueeseen esim. nurmettamalla.

Katumajärven rannan puusto on kaunista ja arvokasta, mutta tiheää. Harventamalla puustoa harkituista kohdista avataan näkymiä järvelle. Myös pensaskerroksen harventaminen on näkymien avaamisen kannalta olennaista. Pensaskerroksen harventaminen mahdollistaa lisäksi kauniin rantaniityn kehittymisen puuston alle.

Pohjoisessa uusi rakentaminen rajautuu kartanoa ympäröivään selännemetsään. Metsän valtalajeina käytetään jalopuita. Selännemetsän rajaan tulee kiinnittää erityistä huomiota siten, että kehitetään luonnollinen metsän monikerroksi-

nen reunavyöhyke. Selännemetsän ja sen lounaispuolella avoimena säilytettävän alueen välille muodostetaan puoliavoin reunavyöhykepuisto.

Kartanonrannan eteläosaan sijoittuvalla havumetsäselänteellä suositetaan havupuita niin puistoalueella kuin pihoilakin. Alueelle ei suositella perustettavaksi suuria nurmi-alueita, vaan kasvillisuus saisi mieluiten muodostua metsän luonnollisista lajeista. Mahdolliset kallioalueet voi käyttää hyödyksi kivikkopuutarhoina ja oleskelualueina. Selänteen länsirinteellä kasvava suojeltu lehtipuumetsä on alueen helmi.

Uuden Kartanonrannan luonteeseen sopii hyvin luonnonmukainen hulevesien käsittely alueen sisällä. Erinomainen paikka hulevesikosteikon muodostamiseen on Harvialantien varressa koivuja kasvava entinen suo. Vedet voitaisiin johtaa nykyisen valumasuunnan mukaisesti kosteikon pohjoisosaan ja siitä edelleen Luukkaanlahteen. Hulevesikosteikko voisi muodostua esimerkiksi pääuomasta, johon kuuluisi tulvalampia sekä sekundäärisestä uomasta, johon johtuisi vettä vain kaikkein määrimpinä aikoina. Kosteikosta on mahdollista muodostaa kasvillisuudeltaan ja eläimistöltään monipuolinen vesijärjestelmä rikastuttamaan Katisten viheraluekokonaisuutta. Katumajärven rannan suuntaisesti kulkevan päävedenjakajan itäpuoliset hulevedet olisi mahdollista käsitellä pienimuotoisemmassa kosteikossa esim. Katistentien varressa. Suurin osa uuden asuinalueen hulevesistä valuu kuitenkin vedenjakajan länsipuolelle.

Kutalanjoen varsi on luonnonarvoiltaan tärkeä alue, ja se tulisi säilyttää sellaisenaan. Virkistysarvon lisäämiseksi voisi Viipurintien ja sen varressa kulkevan kevyenliikenteenväylän pientareet pitää avoimina.

Harvialantien melu häiritsee paitsi asutusta, myös viheralueiden käyttöä. Melusuojaus tulisi mieluiten sijoittaa siten, että se suojaaa myös viheralueet melulta.

LÄHTEET

Alanen, T, Kepsu, S. 1989: Kuninkaan kartasto Suomesta 1776-1805. Konungens kartverk från Finland. – Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran Toimituksia 505. Tampere

Hämeenlinnan kaupunki 2007: Osallistumis- ja arviointisuunnitelma. Kartanonranta-alueen asemakaava. 8.2.2007. – Hämeenlinnan kaupunki, Kaavoitustoimisto, Hämeenlinna.

Jutila, H. 2007: Hämeenlinnan luonto-opas. – Hämeenlinnan seudullisen ympäristötoimen julkaisuja 15. 72 s. 2. korjattu painos, Hämeenlinna.

Mikkola, M., Jutila, H., Putkonen, L. & Seppälä, L. 2001: Vanajaveden laakson maisema, esihistoria, rakennettu kulttuuriympäristö ja luonto. – Alueelliset ympäristöjulkaisut 245:1–172.

Mikkola, M. 2000: Vanajaveden laakson maisemaselvitys – Hämeen ympäristökeskuksen moniste 20, Helsinki.

Katisten Kartanon internet-sivut: <http://www.katistenkartano.com/>, luettu 24.9.2007.